

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091
0301 Oslo

Deres referanse
Vår referanse 2012/4161-0 562 OH
Saksbehandler Ola Hegge, tlf. 61 26 60 61

Dato 04.04.2013

Fjellkraft AS - søknad om konsesjon for Frya kraftverk - uttalelse

Konklusjon

Fylkesmannen vil ikke motsette seg at det gis konsesjon for etablering av Frya kraftverk. I en ev. konsesjon må det fastsettes vilkår for å begrense skadevirkningene ved utbyggingen.

Bakgrunn

NVE har i brev av 07.01.13 sendt en søknad fra Småkraft AS om bygging av Frya kraftverk på høring.

Tiltaket

Det har tidligere vært et kraftverk i elva som har utnyttet samme fallstrekning. Kraftstasjonsbygningen og deler av vannveien eksisterer fortsatt. Kraftverket vil utnytte et fall på 26 m. Det planlegges en ca 40 m bred og ca 3 m høy inntaksdam i betong ved kote 230. Det vil bli gravd og sprengt ut masse i inntaksdammen for å øke dammens volum. Fra inntaket føres driftsvannet i en eksisterende 100 m lang kulvert, hvorfra vannet ledes over i et 150 m langt tilløpsrør til kraftstasjonen. Tilløpsrøret vil følge eksisterende rørtrase. Det vil delvis ligge fritt og delvis tildekket. Kraftstasjonen etableres i eksisterende kraftstasjonsbygg. Driftsvannet føres utenom en elvestrekning på ca 350 m. Vassdragets middelvannføring ved inntaket er 5,194 m³/sek. Alminnelig lavvannføring er oppgitt til 0,445 m³/sek, mens 5-persentil sommer og vinter er oppgitt til henholdsvis 1,980 og 0,064 m³/sek. Kraftverkets slukeevne er oppgitt til 4,389 m³/sek, og minste driftsvannføring er anslått til ca. 0,219 m³/sek. I søknaden er det foreslått sluppet en minstevannføring fra inntaket i Frya på 1,980 m³/sek i sommerhalvåret og 0,445 m³/sek i vinterhalvåret. Vi har i tlf. samtale med søker fått oppgitt at de to periodene er henholdsvis 01.05 – 30.09 og 01.10 - 30.04. Søker opplyser at det ikke er planlagt effektkjøring. Kraftverket vil få en maksimal effekt på 0,99 MW. Kraftverket vil få en årlig produksjon på 4,47 GWh, hvorav 2,59 GWh er sommerkraft og 1,87 GWh er vinterkraft. Utbyggingsprisen er anslått til kr. 3,9 / kWh.

Kraftverket knyttes til eksisterende nett via en 300 m lang 22 kV jordkabel.

Fylkesmannens vurdering av virkningene

Botanikk

Det er avgrenset fem naturtypelokaliteter av verdi C (Lokalt viktig) i influensområdet. Det er registrert to rødlistede plantearter i influensområdet, smalfrøstjerne (VU) og hengepiggrør (NT). Vi vil anta at det bør være mulig å unngå både naturtypelokalitetene og de registrerte rødlisteartene under anleggsarbeidet, og påvirkningen på vegetasjonen i området som følge av redusert vannføring anses som liten.

Fugl

Det er registrert hekking av hønsehauk i influensområdet. Anleggsarbeider innenfor en radius på 500 m fra hekkelokaliteten bør ikke forekomme i perioden 01.03 – 01.07. Dersom det dokumenteres at det ikke er etablert hekking i området i anleggsåret kan anleggsarbeider igangsettes etter 15.mai.

Fisk

Frya er gyte- og oppvekstelv for storaure. Storauren benytter strekningen fra Lågen og opp til vandringshinderet som ligger like nedenfor planlagt inntaksdam. Det viktigste gyteområdet i elva er Bergsveinhølen som ligger midt på den planlagt utbygde strekningen. Også mindre kulper på utbyggingsstrekningen er vurdert som brukbare rekrutteringsområder for storaure. De nedre delene av Frya er sterkt påvirket av kanalisering og flomsikring, og elvebunnen er svært ustabil slik at denne strekningen framstår som mindre egnet som rekrutteringsområde. Verdien til den planlagt utbygde strekningen er derfor svært stor for storaurestammen i Frya. Redusert vannføring på utbyggingsstrekningen kan medføre skadevirkninger på storaurens gytemuligheter, og skadevirkningene vil avhenge av nivået på minstevannføringen som slippes forbi kraftverket. Søkens utredning gir ikke en grundig vurdering av hvor stort minstevannslipp som er nødvendig for å unngå skade, ev. hvor store skader som må påregnes ved ulike vannføringsalternativer. Dette er imidlertid også krevende å vurdere. Søkens forslag til vannføring er 5-persentil sommer i sommerhalvåret og alminnelig lavvannføring i vinterhalvåret. Dette synes i utgangspunktet som et fornuftig forslag, men noe skadevirkning på fisk kan likevel forventes. Overgang fra sommervannføring til vintervannføring bør skje slik at gytefisken har sommervannføring i oppgangsperioden og vintervannføring når selve gytingen starter. Det foreligger ikke eksakt informasjon om når gytingen tar til. Erfaringer fra Lågen tilsier at søkens forslag om å endre vannføringen fra 01.10 kan være en fornuftig, men det bør være rom for å kunne justere tidspunktet noe (f.eks. +/- en uke) etter at det er høstet konkret erfaring med utbyggingens virkning på auren. Erfaringer har vist at fisk kan ha problemer med å finne veien forbi kraftverksutløp. I en ev. konsesjon må det tas inn vilkår som hjemler pålegg av lokkevannslipp og om nødvendig stans av kraftverket i korte perioder i oppgangstiden for å få fisk forbi kraftverksutløpet dersom det viser seg at det blir problemer med forbivandring. Selv om utbygd strekning er kort, bør det etableres omløpsventil i kraftverket for å unngå brå vannføringsendringer ved driftsstans. En ev. konsesjon må inneholde hjemler til å pålegge undersøkelser av utbyggingens virkning på aurebestanden og hjemler til å pålegge biotoptiltak på og nedenfor utbygd strekning for å kompensere for skader.

Forholdet til naturmangfoldloven §§ 8-12

- Kunnskapsgrunnlaget (§ 8). Etter vår vurdering er det foretatt relativt god kartlegging av naturmangfoldet i det berørte området og tilgjengelig kunnskap er benyttet.
- Føre-var prinsippet (§ 9). Etter vår vurdering er tilgjengelig kunnskap i stor grad tilstrekkelig for behandling av saken i forhold til virkninger for naturmangfold. Beslutningsgrunnlaget er imidlertid begrenset når det gjelder å vurdere hvor stor vannføring som er nødvendig for å begrense skadene av utbyggingen på fuktighetskrevede vegetasjon og på fisk.
- Samlet belastning (jf. nml § 10). Gudbrandsdalen har flere bekkekløfter av nasjonal og internasjonal verdi. Det foreligger nå søknad for 10 mindre kraftverk i sidevassdrag til Gudbrandsdalslågen, og det eksisterer fra før kraftverk i flere sideelver, bla Mesna, Moksa, Våla, Vinstra og Jorda. Flere av de eksisterende kraftverkene har forringet verdifulle bekkekløftmiljøer, og dersom alle de nå omsøkte kraftverkene realiseres vil det samlet sett resultere i en betydelig reduksjon i antallet nasjonalt/internasjonalt verdifulle bekkekløfter. Vi mener derfor at det ikke vil være forenelig med naturmangfoldlovens forvaltningsmål for naturtyper dersom alle de nå omsøkte prosjektene realiseres. Prosjektene med størst naturfaglig verdi bør derfor skånes mot utbygging. Frya er blant de omsøkte prosjektene med minst miljøulempe.
- Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12). I en ev. konsesjon er det behov for å ta inn hjemler for å pålegge utbygger å bekoste oppfølgende undersøkelser og å gjennomføre tiltak for å begrense sakdevirkninger av tiltaket.

Forholdet til vannforskriftens § 12

Den omsøkte kraftutbyggingen kan ha negativ virkning på den økologiske tilstanden i vassdraget. Selv med de foreslåtte avbøtende tiltakene er det ikke åpenbart at vannforskriftens minimumsmål om god økologisk tilstand vil kunne opprettholdes på den utbygde strekningen, selv om det vil være godt håp om å nå et slikt mål. Fisk vil trolig være det mest følsomme kvalitetselementet. Vi mener at miljøulempene ved energiproduksjon i Frya kraftverk er begrenset sammenlignet med miljøulempene ved en rekke andre utbygginger av små kraftverk, forutsatt at det gjennomføres avbøtende tiltak.

Landskap

Øvre del av den planlagt utbygde elvestrekningen går i en trang kløft og via et fossefall ut i Bergsveinhølen. Dette er et markert landskapselement i elva. Redusert vannføring i dette området vil redusere inntrykket av dette landskapselementet. Større skjemmende inngrep bør i stor grad kunne unngås forutsatt at det legges vekt på å sette i stand terrenget etter avsluttet anleggsarbeid. Vi forutsetter at NVE påser at dette ivaretas på en god måte gjennom sitt tilsyn med en utbygging.

Verneplan for vassdrag

Frya er varig vernet mot vannkraftutbygging. Den omsøkte kraftutbyggingen berører kun en kort strekning i vassdraget. Den berører likevel et spesielt landskapselement i vassdraget gjennom redusert vannføring, og den kan også gi skadevirkninger for storauren i vassdraget. Utbyggingen vil med dette medføre noe forringelse av vassdragets naturverdi.

Forurensing

Fraføring av vann fra elva på den utbygde fallstrekningen vil redusere resipientkapasiteten på strekningen. Det er imidlertid ikke store lokale forurensingskilder på denne strekningen. Vi kan derfor ikke se at fraføringen av vann vil medføre vesentlig forringelse av vannkvaliteten.

Søknaden gir ikke opplysninger om støynivået utenfor kraftstasjonen. Dersom kraftverket medfører støy av betydning, vil det kunne utløse behov for behandling etter forurensingsloven.

Dersom det i anleggsperioden skal utføres arbeid som kan medføre fare for forurensing må dette også meldes til Fylkesmannen for vurdering.

Landbruk

Rørgata vil krysse noe dyrket mark. Fylkesmannen forutsetter at kulvert/rørgata anlegges slik at det kan foregå ordinær jordbruksaktivitet over rørgata og at arbeidet gjennomføres slik at jordas produksjonsevne ikke forringes, jf *Bioforsk Rapport Vol. 7 Nr. 181 2012 Flytting av oppdyrket jordsmonn for reetablering av jordbruksarealer*.

Samfunnssikkerhet

Fylkesmannen har ingen merknader til en ev. utbygging av Frya kraftverk med hensyn til samfunnssikkerhet.

Oppsummering

Fylkesmannen vil ikke motsette seg at det gis konsesjon for etablering av Frya kraftverk. I en ev. konsesjon må det stilles følgende vilkår:

- Slipp av minstevannføring forbi inntaksdammen på 1,980 m³/sek i perioden 01.05 – 30.09 og 0,445 m³/sek i perioden 01.10 - 30.04. Tidspunkt for overgang fra sommervannføring til vintervannføring må kunne justeres ut fra undersøkelser knyttet til aurens gytetidspunkt.
- Etablering av omløpsventil som sikrer jevn vannføring nedstrøms kraftverket ved driftsavbrudd
- Hjemmel for at Fylkesmannen kan pålegge lokkevannslipp og om nødvendig stans av kraftverket i korte perioder dersom det viser seg å være problemer med å få aure til å vandre forbi kraftverksavløpet.
- Krav til restaurering og istandsetting etter fysiske inngrep i forbindelse med anleggsarbeider.
- Anleggsarbeider innenfor en radius på 500 m fra hekkelokaliteten skal ikke forekomme i perioden 01.03 – 01.07.
- Hjemmel til å pålegge utbygger å utrede og gjennomføre biotoptiltak på hele den strekningen som berøres av utbyggingen.
- Standard naturforvaltningsvilkår.
- Der rørgatetraseen berører dyrket mark må berørt areal tilbakeføres til dyrket mark ved avslutning av anlegget. Rørgate over dyrket mark må legges minimum 1,2 m dypt.
- Det forutsettes at omsøkt slukeevne fastsettes som maksimal tillatt slukeevne i en ev. tillatelse.

Kristin Hille Valla

Vebjørn Knarrum
avdelingsdirektør

Oppland fylkeskommune
Sør-Fron og Ringeby kommune